

Ο.Τ.Α. και Τοπική Ανάπτυξη

Της Δρος Βασιλικής ΔΕΛΗΘΕΟΥ
και της κ. Αλεξάνδρας ΠΑΠΠΑ

Κατόχου MSc επί θεμάτων Βιώσιμης Τοπικής Ανάπτυξης

Στις σύγχρονες κοινωνίες είναι κοινά αποδεκτό ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ως ανεξάρτητοι μεν, συμπληρωματικοί δε μηχανισμοί άσκησης εξουσίας και διοίκησης αποτελούν θεμελιώδη θεσμό για την ποιότητα της Δημοκρατίας. Είναι το κύτταρο άμεσης δημοκρατικής νομιμοποίησης και δεδομένος θεωρείται ο ρόλος τους ως εκφραστών της τοπικής βούλησης και μηχανισμού προώθησης τοπικών συμφερόντων.

Οι νέες συνθήκες που διαμορφώνονται σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο καλούν την τοπική κοινωνία να ανταποκριθεί σε προκλήσεις, να επιλύσει κρίσιμα προβλήματα και να αξιοποιήσει ευκαιρίες. Ο νέος ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ο κάθε «τόπος»¹, απαιτεί συστηματική δράση και εφικτούς στόχους που να αξιοποιούν τις ενδογενείς δυνάμεις και να εξασφαλίζουν τη συναίνεση φορέων και πολιτών. Οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων ετών τόσο στην Ευρώπη, όσο και στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από όξυνση των οικονομικών – περιβαλλοντικών -κοινωνικών και πολιτιστικών προβλημάτων, ιδιαίτερα αισθητών στον τοπικό κοινωνικό χώρο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, τόσο υπό την δυνατότητα που παρέχεται στους πολίτες να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην άσκηση της τοπικής εξουσίας, όσο και από τη συνταγματική άποψη αποτελεί κρίσιμο πεδίο εκδήλωσης της λαϊκής κυριαρχίας. Η καίρια θέση της στο θεσμικό οικοδόμημα της Πολιτείας αποτυπώνει ανάγλυφα την ενιαία πηγή, το ενοποιητικό περιεχόμενο και τον επάλληλο επιμερισμό της δημόσιας εξουσίας στους συνταγματικά προσδιορισμένους φορείς της. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ανατίθεται η άσκηση της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων και της «διατίθεται» γι' αυτό περιβάλλον διοικητικής αυτοτέλειας, το οποίο οριοθετείται ευρύτατα με το άρθρο 102 του Συντάγματος της Ελλάδας, εφόσον η άσκηση της εποπτείας περιορίζεται από την εγγύηση της ελεύθερης δράσης και πρωτοβουλίας των Ο.Τ.Α. Η εγγύηση αυτή επιβάλλει τον αυστηρό περιορισμό του ελέγχου σκοπιμότητας και καθιερώνει σχεδόν αποκλειστικά τον έλεγχο νομιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό οι τοπικές αρχές έχουν το δικαίωμα να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν ελεύθερα εκείνα τα μέτρα πολιτικής που κρίνουν πρόσφορα για την εξυπη-

1. Βλ. Αθανασόπουλος Κ. ΓΕ., Δελιδέου Β. (2008), «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση». Τόμος Α'. Εκδόσεις ΚΕΜΕΑΝ. Παπακωνσταντινίδης Λ. (2002), «Ευαισθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία», Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

ρέτηση του τοπικού δημόσιου συμφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι πολιτικές αυτές αναφέρονται σε τοπικές και όχι σε γενικές κρατικές υποθέσεις (Χλέπας Ν., 1998).

Επισημαίνεται ότι, οι σύγχρονες αντιλήψεις για την αποστολή της διοίκησης, δεν επηρέασαν μόνο τη γενική μορφή των διοικητικών συστημάτων σε κεντρικό επίπεδο αλλά άσκησαν και έντονες επιδράσεις στις μονάδες τοπικού επιπέδου, καθόσον συνέβαλαν αποφασιστικά στη μεταβολή του ρόλου τους με συνέπεια οι μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης να καταστούν φορείς οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής. Έτσι, ο ρόλος των μονάδων Τ.Α. ως βασικών αναπτυξιακών φορέων είναι σοβαρότατος σε ότι αφορά την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης (Φαναριώτης Π., 1999).

Δύο τάσεις παρατηρούνται στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον: αφ' ενός η θεώρηση των περιφερειών ως γεωπολιτικών μονάδων, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αμφισβήτηση του «κράτους – έθνους» και τη μείωση της δύναμης της κεντρικής διοίκησης και αφετέρου η ενίσχυση της αποκέντρωσης και των θεμάτων που αποτελούν τοπική υπόθεση. Σε αυτό το περιβάλλον η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να διαδραματίσει το ρόλο της ως μοχλός ανάπτυξης.

Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων της ευρύτερης περιφέρειας με τη διατήρηση του υπάρχοντος οικιστικού δικτύου χωρίς τη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ένα ορισμένο αστικό κέντρο. Η διαδικασία της ανάπτυξης αυτής ονομάζεται ολοκληρωμένη και οι σκοποί της είναι:

η προώθηση των στόχων της περιφερειακής πολιτικής που δεν προωθούνται επαρκώς από τον κεντρικό προγραμματισμό,

η εξάλειψη των δυαδικών φαινομένων και των επιπτώσεων των περιόδων κρίσης,

η ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή προσπάθεια,

η ενδογενής ανάπτυξη.

Στην ενδογενή ανάπτυξη η τοπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει την διαθέσιμη δυναμικότητα που διαθέτει, το αποτέλεσμα της οποίας είναι ο καθορισμός μιας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης, μιας διαδικασίας μετασχηματισμού της κοινωνίας η οποία ξεκινάει «εκ των έσω», δίχως παρεμβάσεις και εξαρτήσεις, δίχως ξένους επενδυτές. Μιλάμε για μια πολύ συνειδητή τοπική επιλογή (Barquero, 1991).

Η στρατηγική της ανάπτυξης αυτή επιτρέπει στις τοπικές κοινωνίες να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους τους. Οι τοπικές επιχειρήσεις, οι τοπικοί συνεταιρισμοί, οι τοπικοί σύνδεσμοι αποτελούν αυθεντική αξία στην διαδικασία της τοπικής ενδογενούς ανάπτυξης προετοιμάζουν το έδαφος για μια μακροχρόνια βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία στηρίζεται στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, στην ενεργοποίηση του ανθρώπινου και κοινωνικού δυναμικού και στην ανάδειξη των ιδιαίτερων κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών χαρακτηριστικών που διαθέτει ένας τόπος.

Μεγάλη αξία έχει να μην μεταβληθεί η ταυτότητα της περιοχής, να μην υπάρξει αλλαγή νοοτροπίας του ντόπιου πληθυσμού, να ενισχυθεί η δημιουργικότητα και να υπάρχει γνώση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων της περιοχής και όλα αυτά κάτω από την πρίσμα της βιωσιμότητας της περιοχής (Παπακωνσταντινίδης Λ., 2002).

Η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης είναι ιδιαίτερος σύνθετο ζήτημα. Κατά τους ειδικούς κάθε περίπτωση ανάπτυξης συγκεκριμένου τόπου απαιτεί ιδιαίτερη αντιμετώπιση και ιδιαίτερη αποτίμηση των εγχώριων αγορών εργασίας, των δομών του εγχώριου παραγωγικού συστήματος, των εγχώριων πολιτιστικών στοιχείων, ηθών και εθίμων κ.α.

Έτσι έχουν διατυπωθεί πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης², όπως η στρατηγική της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης, των επιλεγμένων χωρικών ενοτήτων, των αγροτικών αναπτυξιακών κέντρων, της αγροτικής και αστικής ανάπτυξης. Πάντως ανεξαρτήτως της στρατηγικής, η οποία θα επιλεγεί κατά περίπτωση για την «παραγωγή» τοπικής ανάπτυξης, πρέπει πάντοτε να λαμβάνεται υπόψη η σημασία που ενέχει για την τοπική ανάπτυξη ο προοδευτικός μετασχηματισμός του παραγωγικού συστήματος της οποιασδήποτε εγχώριας – τοπικής οικονομίας (Δεληθέου Β., 2008).

Η τοπική ανάπτυξη εξαρτάται και από το πώς οι τοπικές διοικήσεις ή οργανισμοί ενεργοποιούν και διατηρούν την επιχειρηματική δραστηριότητα και απασχόληση. Ο βασικός στόχος της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης είναι να δημιουργήσει τοπικές ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που συντελούν στη βελτίωση της τοπικής κοινότητας χρησιμοποιώντας το υπάρχον ανθρώπινο, φυσικό και θεσμικό κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι οι τοπικοί παράγοντες, όπως οργανισμοί, φορείς, τοπικές επιχειρήσεις, τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Έτσι, αξιοποιούνται τοπικά η παραγωγική δομή, οι παραδόσεις και η πολιτιστική κληρονομιά, πάνω στα οποία μπορεί να στηριχτεί η οικονομική μεγέθυνση και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.³

Την επιχειρηματική δραστηριότητα⁴ των Ο.Τ.Α. προωθούν κατά καιρούς οι νομοθέτες και ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, οι οποίοι προβλέπουν πως «οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους (άρθρο 41 Ν. 2218/1994)». Η διάταξη αυτή συμβαδίζει με το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη. Οι σκοποί γενικότερου συμφέροντος της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α. μπορούν να συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών στο κοινό, με την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων και γενικά την οικονομική ανάπτυξη. Η επιχειρηματική δραστηριότητα των τοπικών οργανισμών βρίσκει την απαιτούμενη νομοθετική κάλυψη στο μέτρο που αυτή συμπίπτει με την άσκηση των τοπικών υποθέσεων και συμφερόντων. Επομένως ως κριτήριο του σκοπού της επιχειρηματικής δραστηριότητας ενός Ο.Τ.Α. μπορεί να υιοθετηθεί η σύνδεση του με ένα τοπικό συμφέρον, δηλαδή το τοπικό συμφέρον εξυπηρετείται με την εκτέλεση έργων και υπηρεσιών ή την παραγωγή αγαθών που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του δημότη και πολίτη. Το αποτέλεσμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α. κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι η προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας προς την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Ένα από τα σοβαρά θέματα της ποσότητας και ποιότητας της τοπικής ανάπτυξης είναι και το μέγεθος της μονάδας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Γιατί κάποιοι εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στο κοινωνικό στοιχείο ως πυρήνα οργάνωσης μιας κοινωνίας και άλλοι ε-

2. Βλ. Παπακωνσταντίνιδης Α. (2003), «Στρατηγική Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης», Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

3. Βλ. Μπούλα Ρ. (2006), «Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

4. Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ. (1996), Το Νομικό Καθεστώς Προστασίας ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων Αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα, Αθήνα.

σιάζουν το ενδιαφέρον στο αναπτυξιακό στοιχείο το οποίο αποτελεί ευρύτερες περιφέρειες των μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης και μεγαλύτερο πληθυσμιακό υπόβαθρο. Με τα δεδομένα αυτά προκύπτει τα ζητήματα: α) αν θα πρέπει οι μονάδες αυτές στο μέλλον να εξασφαλίζουν προϋποθέσεις για ευρύτερη συμμετοχή του πληθυσμού στη λήψη αποφάσεων τοπικού επιπέδου ή β) αν θα πρέπει να αποτελούν βασικά κέντρα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ευρύτερων περιοχών. Όπως και να έχει το μέγεθος των Ο.Τ.Α. αποτελεί τεχνικό και πολιτικό πρόβλημα αφού η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον κατεξοχήν κατάλληλο χώρο για τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και ταυτόχρονα τον ιδανικό χώρο άσκησης των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες (Φαναριώτης Π., 1999).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση επιδεικνύει μια ισχυρή τάση για διεύρυνση της αυτονομίας της σε τοπικό επίπεδο μέσα από την προσπάθεια της για διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της επί θεμάτων τοπικής σημασίας. Οι αρμοδιότητες αυτές συνιστούν επίλυση τοπικών υποθέσεων, με την έννοια ότι πρέπει να εξυπηρετούν τα συμφέροντα ευρύτερων κοινωνικών ομάδων του τόπου τους, με δικά τους μέσα και πόρους. Η επίλυση τέτοιων υποθέσεων και η τοπική αυτονομία δεν σημαίνει ότι η λειτουργία των Ο.Τ.Α. δεν έχει ανάγκη συνεπικούρησης και συνεργασιών. Η συνεργασία μπορεί να είναι «προς τα άνω» που σημαίνει στενή συνεργασία με κεντρικούς και περιφερειακούς φορείς στη διαδικασία προώθησης της τοπικής ανάπτυξης, «οριζόντια συνεργασία» μεταξύ των λοιπών μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης ίδιου επιπέδου και συνεργασία «προς τα κάτω» δηλαδή μεταξύ των λοιπών οργανισμών επί τοπικού επιπέδου.

Οι τομείς δράσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁵ διακρίνονται στον τομέα οικονομικής ανάπτυξης, τον τομέα κοινωνικής ανάπτυξης και στο τομέα προστασίας του περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής των κατοίκων. Οι τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας Οικονομία – Κοινωνία – Περιβάλλον σύμφωνα με την έκθεση Brundtland, η οποία εισήγαγε και τον όρο της βιώσιμης ανάπτυξης ταυτίζονται με τους τομείς δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βιώσιμη ανάπτυξη⁶ ονομάζεται αυτή η ανάπτυξη η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των σημερινών γενεών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο της απαιτήσεις των γενεών που θα ακολουθήσουν. Ο όρος βιωσιμότητα σχετίζεται άμεσα με την ζωή και κυρίως με την επιβίωση των ατόμων μέσα στη κοινωνία αλλά κυρίως μέσα στο περιβάλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μετάβαση προς μια κοινωνία πιο ανθρώπινη και με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Η πολυπλοκότητα της βιωσιμότητας επιδρά στην λειτουργία τεσσάρων διαφορετικών συστημάτων: του οικοσυστήματος, του οικονομικού, τεχνολογικού και κοινωνικού. Για να είναι δυνατή η μελλοντική βιωσιμότητα είναι απαραίτητο να εξεταστεί η αλληλεπίδραση των παραπάνω συστημάτων αλλά και να προστεθεί ένας ακόμα παράγοντας που μπορεί να προωθήσει τη βιωσιμότητα ενός τόπου: ο πολιτισμός. Ο σεβασμός στην αξία του ανθρώπου, που ταυτίζεται με το σεβασμό στην ιδιαιτερότητα των πολιτισμών, προϋποθέτει τη βιώσιμη πολιτιστική επικοινωνία και το σεβασμό και διατή-

5. Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., (2008), «Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

6. Βλ. Δελλαδετσίμας Π. Μ. (1997), *Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχεδιασμός του Χώρου και η περίπτωση της Ελλάδας*, Αθήνα.

ρηση των ιδιαίτερων εθνικών πολιτισμών. Οι αξίες της βιώσιμης ανάπτυξης ενισχύουν τους εθνικούς πολιτισμούς δεν τους καταργούν.⁷

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας με τις αναπτυξιακές της πρωτοβουλίες⁸ οι οποίες αφορούν καταρχήν την επενδυτική δραστηριότητα που αναπτύσσεται. Η πολιτεία αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα αυτού του ρόλου των Ο.Τ.Α., με τον αναπτυξιακό νόμο που θέσπισε παρέχει ποικίλα κίνητρα προκειμένου να πραγματοποιούν επενδύσεις σε διάφορους τομείς και σε δράσεις που η ιδιωτική πρωτοβουλία διστάζει. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται εξωτερικές οικονομίες που μετασχηματίζουν την αγορά.

Με την επιχειρηματική της δραστηριότητα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση αξιοποιεί τους τοπικούς πόρους, προσφέρει υπηρεσίες που ο ιδιωτικός τομέας αρνείται και δημιουργεί θέσεις απασχόλησης συμβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο στην μείωση της ανεργίας. Σημαντική θεωρείται και η προσπάθεια της τοπικής αυτοδιοίκησης να αναπτύξει μεγάλο αριθμό υποστηρικτικών και συμβουλευτικών δομών, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικής δράσης και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, ενώ ίσης σπουδαιότητας είναι και οι δράσεις της που συμβάλλουν στην ανύψωση του κοινωνικού, πολιτισμικού και μορφωτικού επιπέδου των δημοτών του (Δεληθέου Β., 2008).

Σύμφωνα με το Barquero (1991), για την αύξηση του ενδιαφέροντος για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης είναι απαραίτητη η βελτίωση των υποδομών στις επικοινωνίες και τις υπηρεσίες. Δεν γίνεται οι τοπικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα τους και να σταθεροποιηθούν οι διαδικασίες της τοπικής ανάπτυξης αν δεν διαθέτουν τα αναγκαία μέσα επικοινωνίας ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στις διεθνείς και εθνικές αγορές. Πολλές από τις επιχειρήσεις λειτουργούν κάτω από συνθήκες έλλειψης παροχής υπηρεσιών με αποτέλεσμα να εξασθενίζουν τα παραγωγικά συστήματα. Οι δημόσιες αρχές μπορούν να παίξουν στρατηγικό ρόλο, προωθώντας την παροχή υπηρεσιών για την τοπική ανάπτυξη ανταποκρινόμενες γρήγορα και αποτελεσματικά στις ανάγκες τους.

Πρωτοβουλίες και πολιτικές για την τοπική ανάπτυξη αναλαμβάνονται από πλήθος φορέων, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα. Οι τοπικές αρχές έχουν το πιο σημαντικό ρόλο, όσον αφορά το σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή πολιτικών για την τοπική ανάπτυξη. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει το πλεονέκτημα της άμεσης επαφής με τον τοπικό πληθυσμό και συνεπώς, έχοντας άμεση γνώση των τοπικών αναγκών, είναι η πλέον κατάλληλη για την προώθηση της εφαρμογής, αλλά και για το συντονισμό των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης.

Στα πλαίσια της δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης εντάσσονται ο σχεδιασμός προγραμμάτων με στόχο την ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας και η ολοκλήρωση τους στα πλαίσια των περιφερειακών και εθνικών προγραμμάτων ανάπτυξης, μέσω της εφαρμογής τους από τους κατάλληλους φορείς και υπηρεσίες, η στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, η οργάνωση της τοπικής αγοράς, η υποστήριξη του εμπορίου και των εξαγω-

7. Βλ. Μπιτούλα Ρ.(2006), «Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

8. Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., (2008), «Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

γών των τοπικών προϊόντων και η δημιουργία εσωτερικών ροών, μεταξύ τοπικών επιχειρηματικών, εκπαιδευτικών, επιστημονικών, χρηματοδοτικών φορέων και των υπολοίπων δημοσίων αρχών (Garofoli, 1990).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να λάβει υπόψη κατά την εφαρμογή των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης, ότι το αποτέλεσμα των πολιτικών αυτών καθορίζεται από το σύνολο των μακροοικονομικών και τομεακών πολιτικών της Κεντρικής Διοίκησης. Οι συνολικές πολιτικές σε σημαντικούς τομείς, όπως είναι η βιομηχανία, η εκπαίδευση, η τεχνολογία, η απασχόληση, τα δημόσια έργα, παρότι έχουν σχεδιαστεί για το σύνολο της εθνικής οικονομίας ή για μια περιφέρεια, επηρεάζουν τις τοπικές οικονομίες και κατά συνέπεια τη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης.

Ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) διευρύνεται στη σημερινή συγκυρία, δεδομένων και των εξελίξεων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο:

- Το εθνικό κράτος αναπροσανατολίζεται προωθώντας ρόλο «κράτους - στρατηγείου» και επομένως προγραμματίζει την ανάπτυξη των επιτελικών λειτουργιών του και την αποκέντρωση της εφαρμογής των δημοσίων πολιτικών, με βάση και την αρχή της επικουρικότητας.

- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνεται γενικότερα ο ρόλος των περιφερειών και ειδικότερα ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

- Σε διεθνές επίπεδο, οι πολίτες απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης αναζητούν απαντήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τα ζητήματα της απασχόλησης, της κοινωνικής φροντίδας και της πολιτιστικής ταυτότητας.

Επομένως, ο ρόλος των Ο.Τ.Α. μπορεί να είναι σημαντικός, ιδιαίτερα στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κ., Βλάσσης Ι., Δεληθέου Β. (2000), *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Β' Έκδοση, Αθήνα.

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κ. (2003), *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία*. Τόμος Β', Νέα Έκδοση, Αθήνα.

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κ. (2004), *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία. Η Επιτροπή των Περιφερειών*. Τόμος Α', Ζ' Έκδοση, Αθήνα.

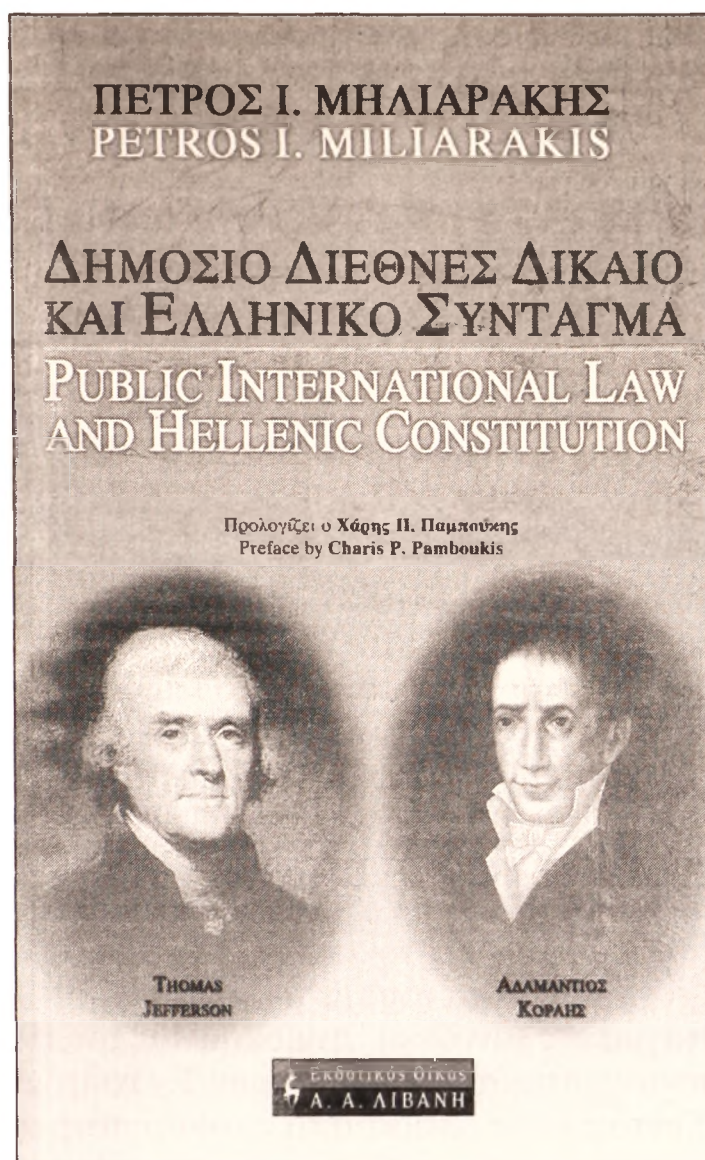
Αθανασόπουλος ΓΕ. Κ. (2007), *Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης*, τόμος Α, Νέα έκδοση, Αθήνα.

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κ. (2008), *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα.

Δεληθέου Δ. Βασ. (2008) «*Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση*», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

Δεληθέου Δ. Βασ. (2007), *Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης και οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους*. Μέρος Α', Αθήνα.

Δεληθέου Δ. Βασ. (1996), *Το Νομικό Καθεστώς Προστασίας ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων Αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα*, Αθήνα.

Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. (2006), *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας*, Ν.3463/2006, Αθήνα
Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006), *Ανανεωμένη στρατηγική της Ε.Ε. για την Αειφόρο
Ανάπτυξη*, Βρυξέλλες.

Μητούλα Ρ. (2000), «*Βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής
Ένωσης και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*», Πανεπιστημια-
κές Σημειώσεις, Αθήνα.

Μητούλα Ρ. (2006), «*Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και
Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Μητούλα Ρ., Αστάρτα Ο.-Ε., Καλδής Π. (2008), *Βιώσιμη ανάπτυξη – Έννοιες – Διεθνείς
& Ευρωπαϊκές Διαστάσεις*, Εκδόσεις Rosili, Αθήνα.

Μπέσιλα – Βήκα Ευ. (2004), «*Τοπική Αυτοδιοίκηση (Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή
Διάσταση)*», τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Παπακωνσταντινίδης Λ. (2002), «*Ευαίσθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία*», Εκδόσεις
Τυπωθήτω, Αθήνα.

Παπακωνσταντινίδης Λ. (2003), «*Στρατηγική Οικονομικής και Περιφερειακής Ανά-
πτυξης*», Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Φαναριώτης Π. (1999), *Μπροστά στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα: Δημόσια Διοίκηση,
Αποκέντρωση και Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Barquero V.A. (1991), «*Τοπική ανάπτυξη-Μια στρατηγική για τη δημιουργία απα-
σχόλησης*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.